

EL FULL DE JONQUERES

FUNDACIO CULTURAL JONQUERES. SETEMBRE 1992. Nº 15 ANY III.

FULL INFORMATIU I CULTURAL DE LA CREU ALTA. EDICIO BIMENSUAL DE 500 EXEMPLARS.

Entitat Cultural adjunta a l'Associació de Veïns de la Creu Alta.

● Adreça provisional: c/ Major, 11. CREU ALTA. 08208 SABADELL. Tlf. 7163274.

MONOGRAFIC "SALVEM JONQUERES".

JONQUERES, CRONICA D'UNA MORT ANUNCIADA?

Jonquieres, una més de les antigues parròquies rurals del terme de Sabadell, ah viscut en els darrers vint anys de la seva història entre l'agonia de la desaparició i el procés de la seva salvació.

Podriem iniciar aquest procés quan el regent de la parròquia de la Creu Alta, Mn. Albert Taulé, envia a Monsenyor Ramon Daumal, Bisbe Auxiliar de Barcelona, una relació de les inscripcions de la propietat de Jonquieres que encara són a nom del Bisbat; després que l'any 1884, i per tal de sufragar les despeses de les obres del nou temple que s'edifica al Pla de la Creu Alta, es ven una part del terreny.

El 20 de setembre del 1975 el Sr. Josep Burrull, Alcalde- President de l'Ajuntament de Sabadell, envia una carta al Cardenal Arquebisbe de Barcelona, Sr. Narcís Jubany, on expresa l'interès per part de l'Ajuntament per poder recuperar l'antiga parròquia de Sant Vicenç de Jonquieres que es troba en estat de ruïna, segons l'informe que al seu dia entregà Mn. Taulé al Bisbe Auxiliar. El Sr. Burrull explica la qualificació de "zona arqueològica" que té l'edifici, per tal d'embellir els seus voltants i procedir a la restauració de l'església, demana la seva cessió a l'Ajuntament.

Posteriorment, l'11 de novembre del 1975, Mn. Albert Taulé rep una

comunicació del Bisbe Auxiliar, Monsenyor Ramon Daumal, el qual li demana el seu parer sobre la conveniència de la cessió de l'antiga parròquia de Jonquieres a l'Ajuntament de Sabadell.

Aquesta carta és resposta per Mn. Taulé uns dies més tard, concretament amb data del 26 de novembre, i on el regent de la parròquia exposa les seves consideracions, com són el fet de la citada partició de la propietat del Bisbat per pagar part de les obres de la nova església - amb la qual cosa sembla que aquest fet hagi restat importància a la propietat -, també comenta la poca disponibilitat, sobretot econòmica, de la parròquia que està al seu càrrec i del propi arquebisbat sobre l'esmentada qüestió i tot considerant el gran interès que l'Ajuntament sembla demostrar darrerament sobre la conservació dels vestigis de la pròpia història com són Sant Pau del Riusec, Sant Nicolau, Sant Julià d'Altura i Sant Vicenç de Jonquieres adopta la decisió d'aconsellar el traspàs de la propietat sempre i quan això serveixi per embellir l'entorn, conservar allò que sigui arquitectònicament i històricament important i enderrocar els edificis addicionals sense categoria històrica.

Paral·lelament, el mateix dia, hi ha una visita municipal a les ruïnes de Jonquieres amb el projecte de qualificar l'entorn com a "zona verda" i alhora salvar un monument "el valor sentimental del qual és més profund i arrelat que no pas l'estrictament arquitectònic".

Amb data 27 de novembre del 1975, Mn. Albert Taulé també

envia a Monsenyor Ramon Daumal una relació extreta del Registre de la Propietat de Sabadell sobre els canvis de propietaris que ha patit Jonquieres, ampliant així les altres informacions que ja havia enviat anteriorment.

L'any següent, el 25 de març, l'Arquebisbat fa una carta a l'Ajuntament amb motiu d'uns articles de premsa que denunciaven la degradació del conjunt i culpaven d'aquesta situació a la mala gestió tan de l'Ajuntament com de l'Arquebisbat. Per això, i després d'una visita a les runes de Jonquieres, l'Ajuntament construeix una valla que no evita la degradació constant de l'edifici, ja que és enderrocada al poc temps de la seva construcció. Davant d'aquests fets es proposa a l'Ajuntament de quedar-se amb el monument enrunat i aquest rebutja l'oferiment degut a la manca de pressupost que en aquells moments pateix. El Sr. Casañas, director del Museu municipal, però, sembla interessar-se vivament per l'assumpte. L'Arquebisbat proposa la cessió del conjunt a l'Ajuntament de Sabadell amb destí a la seva conservació monumental.

El 28 d'abril del 1976 l'Arquebisbat fa una carta acceptant definitivament la cessió, ja que l'Ajuntament de Sabadell ha facilitat, per la seva banda, la construcció de les parròquies de Can Puigjaner i Ca n'Oriach. Més endavant la carta assenyalava uns condicionants per la cessió, com són la conservació i potenciació del conjunt històric-artístic, amb les conseqüents obres de restauració i la seva posterior obertura al culte. En

cas de donar-li un altre destí es pactaria la reversió del domini a favor de la part cedent, és a dir, l'Arquebisbat.

Sembla que influeix en aquesta decisió l'informe que el Sr. Casañas, aleshores director del Museu Històric de Sabadell, presenta al Bisbat i on considera que la cessió es fa en un moment favorable per les dues parts, i així el 23 de febrer del 1977 Mn. Josep Maria Guix, Vicari Episcopal i Bisbe Auxiliar de la comarca del Vallès, com a part donant, i l'Alcalde accidental Sr. Royo, com a part beneficiària, signen davant notari la cessió totalment gratuïta de la finca de Sant Vicenç de Jonqueres, un total de 2.300 m sota la condició indispensable de preservar i reconstruir l'antiga església de Sant Vicenç de Jonqueres, no aixecar nous edificis i el pas dels terrenys a l'ús públic, com ja preveia el Pla d'Urbanisme.

Han de passar dos anys més, fins al 1979, que sembla que ningú no s'interessi per l'antiga parròquia de Jonqueres. El mes de març del 1979 i aprofitant la proximitat de les eleccions municipals, un grup de joves de la Creu Alta emprèn una campanya per restaurar l'església de Jonqueres i evitar la seva progressiva degradació, fruit del pillatge i el vandalisme. El primer pas és una recollida de signatures, per la qual aprofiten el lligam entre l'església de la Creu Alta i l'antiga parròquia per demanar l'adhesió del barri en aquesta lluita. El propi Mn. Taulé n'informa als feligresos a través de la butlleta de comunicacions de la parròquia, tot ajudant en aquesta tasca als joves impulsors de la campanya, en David Laudo i en Joan Antoni Pujadó. Per fer més ressó de la campanya també el Diari de Sabadell en fa un article tot demanant la col·laboració de les entitats ciutadanes en aquest últim intent de salvar una part de la nostra pròpia història. L'èxit de la campanya és fulminant, el 22 de març ja tenen més de 700 signatures de particulars preocupats pel tema i ja compten amb l'adhesió d'entitats ciutadanes com ara la Fundació Bosch i Cardellach, Agrupació Narcís Giralt, Museu d'Història de Sabadell, Sabadell Sardanista, U.E.S., Acadèmia de Belles Arts, Càmara Club, i també

el suport dels alcaldables dels partits més representatius de cara a les properes eleccions, i dels seus respectius partits polítics. Malgrat tot, el pillatge no s'atura i durant la campanya són fotografiats uns vailets enfilats a l'espaldanya i a l'únic arc que encara conserva l'església.

Mentre dura la campanya surten articles on és palès l'estat de degradació del conjunt històric de Jonqueres i s'explica aquest fet per l'existència d'una fàbrica de recent construcció al costat mateix del conjunt, per la situació en què es troba, fora de la ciutat i al costat de dos barris de nova construcció i també pel desinterès que mostren els organismes als quals pertoca la qüestió. L'enrunament és constant, la casa rectoral cau per si sola i l'església és víctima dels desaprensus i rodavons que hi passen la nit i que aprofiten per arrencar les reixes de les finestres o per enderrocar a pedrades la porta d'accès que havia estat tapiada.

Com a resposta a les queixes, el mes d'abril es fa referència a la manca de pressupost municipal per restaurar Jonqueres i s'aprofita un cop més, per a recordar-ne la trista història d'aquesta antiga parròquia de la Creu Alta.

La propaganda que la campanya "SALVEM SANT VICENÇ" que s'ha impulsat no s'acaba. L'11 d'abril del 1979 el diari AVUI publica un article on, com a començament, es fa referència a les constants pèrdues del patrimoni que Sabadell ha patit darrerament, amb la qual cosa sembla deixar ben clara la postura del consistori respecte la conservació de "coses velles". L'AVUI publica un resum de la història del conjunt de Jonqueres i posa especial atenció a l'apartat de la seva degradació; com des dels anys 70 ha estat el clar exponent de la "nefasta política que en tots els aspectes han realitzat els consistoris franquistes a Sabadell". La denúncia és, doncs, ben clara i directe.

Els "Amics de l'Art Romànic" de Sabadell també estan interessats en la progressió de la campanya per salvar Jonqueres, i és per això que conviden als seus dos impulsors, David Laudo i Joan Antoni Pujadó a fer-ne una conferència

on, després de l'exposició dels fets, la història del terme i la situació actual del conjunt, es demostra un massiu interès pel desenvolupament dels fets més recents per part del públic assistent.

No serà fins el mes d'octubre del 1979 que les autoritats, concretament el tinent d'Alcalde de Cultura, Sr. Oriol Civil, visitin les ruïnes de Jonqueres, acompanyats d'en David Laudo i l'arquitecte municipal Sr. Azúa. Es comenten els detalls tècnics de la possible restauració, però la despesa econòmica que això comporta és excessiva, donat l'estat de degradació terminal en que el conjunt històric-artístic presenta. El major perill el comporta, però, una amenaça externa; la zona és freqüentada per grups escolars i la totalitat de l'edifici de la rectoria amenaça ruïna constant, per la qual cosa es considera positiu el seu enderrocament per tal d'evitar mals majors.

L'any següent, el 4 de juliol del 1980, es col·loca un cartell de començament d'obres a Jonqueres, tot anunciant que passarà a ser zona reservada a activitats culturals i alhora pregant que ningú passi a l'interior de l'edifici donat el seu incert estat. Es el primer pas de cara a la ciutat ja que internament es comença un projecte sobre la seva restauració a càrrec de l'arquitecte Josep Maria Massagué, el qual estudia la conversió de l'antiga parròquia a partir de tres zones, el recinte de l'església, possiblement de cara a ser recinte pel barri com a auditori, una zona de descans, amb repoblació d'arbres i parament de bancs, i una zona de jocs infantils, tot ben diferenciat. Segons s'extreu de l'article del Diari de Sabadell del dia 11 de març del 1982, la rehabilitació del conjunt es preveu en tres fases:

a) evitar la degradació del conjunt, important per la consecució de les fases següents.

b) adecuació de l'entorn i l'església, amb la creació dels tres espais anteriorment citats.

c) acondicionament de la rectoria, aquesta fase encara estava pendent de confirmació; més tard la resposta seria positiva.

El mes de febrer del següent any, 1983, i després d'haver convocat a concurs públic les obres per la restauració de l'antiga parròquia de Jonqueres, aquestes s'adjudiquen a la companyia Construcciones Miluno, S.A., que s'encarregarà dels treballs de restauració i reconstrucció de l'església i la rectoria i el seu acondicionament per a usos culturals. L'Ajuntament manifesta el seu interès i necessitat de descentralitzar els actes culturals. El pressupost és d'un total de 21 milions de pessetes, bona part dels quals són cedits per la Generalitat.

Les gestions que segueixen de Jonqueres són de caràcter interior entre l'Ajuntament i la Generalitat, ja que aquesta última, després de la inversió realitzada en la recuperació del conjunt, decideix convertir Jonqueres en Camp de Treball d'Estiu, una proposta dirigida als joves, en especial als interessats en treballar en feines d'arqueologia i ajudar a la recuperació del patrimoni. Però la resposta no és tan prometedora com semblava, i degut a la manca de sol·licituds, la Generalitat decideix suspendre el Camp. La proposta l'agafa, però, l'Ajuntament, el qual, a través del departament de Joventut, obre la convocatòria a tots els joves sabadellencs que hi vulguin col·laborar. A diferència de la Generalitat la inscripció serà gratuïta. La coordinació dels treballs arqueològics va a càrrec de les arqueòlogues del Museu d'Història de Sabadell, Teresa Casas i Angels Casanovas, i de l'arquitecte Josep Maria Masagué, que havia confeccionat el projecte. Aquesta proposta de l'Ajuntament és seguida per un grup de joves, majoritàriament universitaris els quals treballen durant tot el mes de juliol, ampliant en quinze dies el període que tenien previst. La troballa de dues antigues sepulcres és l'excusa per anunciar que el treball de les excavacions continuarà fins al setembre, data en què tornaran a posar-se a la feina els paletes per acabar la restauració del temple, i aquest cop s'obre l'excavació a totes aquelles persones que hi estiguin interessades i que no hi havien pogut participar durant el mes de juliol. Les presses per acabar l'excavació

abans que els paletes col·loquin el paviment són la veritable raó.

Surten les primeres hipòtesis sobre l'estructura original de l'església, davant dels primers resultats que s'obtenen, que no podran ser confirmades fins que no se'n realitzi un estudi molt més detallat i acurat amb tot el material extret, i que no arribà a realitzar-se. Els paletes, per la seva banda, ja no tornaran a entrar a Jonqueres i s'aprofita aquest fet perquè durant els dos anys següents, 1984 i 1985 s'hi continuïn les excavacions, tan a l'interior com a l'exterior de l'església.

L'any 1985, a títol particular, la part de la rectoria propietat d'en Juan Benítez Olmo, també és restaurada, completant així la rehabilitació del conjunt i el seu entorn.

Quan al 1985 es clausuren definitivament les excavacions, Jonqueres no rep cap més activitat entre les seves parets, la qual cosa provoca un abandó del conjunt que torna a patir la vella història ja coneguda, torna a ser presa del vandalisme, el pillatge i el gamberisme, torna a ser víctima de noctàmbuls i rodamons que hi deixen les empremtes del seu pas, torna a perdre el caràcter altiu que recuperà amb la seva restauració i cada dia és més palès la despreocupació que demostra l'Ajuntament vers aquest fet. Els milions de la Generalitat, en el seu intent per salvar un monument d'interès ciutadà, han estat llençats en un sac sense fons; el destí era bo, no ho fou l'actuació posterior del Consistori. Les il·lusions d'aquells joves que emprengueren la campanya de recuperació del recinte es transformà en desolació en evidenciar la inoperància municipal vers Jonqueres; era com parlar amb una paret. Es feren repetides propostes per donar un ús al conjunt, però foren en va.

No serà fins l'any 1987, concretament el mes d'abril, que la "qüestió Jonqueres" torna a sortir a la llum pública. En un article del Diari de Sabadell la denúncia no pot ésser més clara, Jonqueres ha esdevingut una "vergonya municipal". Es recorda la campanya "Salvem Jonqueres", que aconseguí una adhesió popular molt forta i gràcies a

la qual l'antiga parròquia es va poder restaurar. Es qualifica d'engany la postura que l'Ajuntament ha mantingut amb la Generalitat, ja que els milions que aquesta hi invertí foren per la restauració, posterior ús i consegüent conservació dels recintes de la parròquia i l'església de Sant Vicenç de Jonqueres. Es recorden les clàusules de la cessió, mitjançant les quals l'Ajuntament es comprometia a preservar i reconstruir l'antiga parròquia, i donar ús cultural a les esmentades construccions. Es qualifica, un cop més, de desastrosa la gestió municipal, i se'ls acusa d'haver incomplert un compromís públic al no destinar la zona a una inversió cultural, quan tothom està tan mancat de locals. L'electoralisme és ben palès, Jonqueres només surt a la llum pública els anys d'eleccions i ho fa estant en boca de tothom, sobretot polítics que asseguren tenir-ne al millor solució. Cal destacar que l'actuació tan criticada del règim franquista respecte Jonqueres ha estat seguida fidelment per l'ajuntament democràtic que el segueix. La incompetència i inoperància municipals no han variat gens.

El mateix 1987 i com a mesura reivindicativa durant la Festa Major de la Creu Alta, el "Tallaret Tours" -l'autocar que fa el recorregut pels indrets històrics de Jonqueres - allarga la visita a l'antiga parròquia per tal de mostrar als seus viatgers una de les velles pàgines de la nostra història.

Paral·lelament s'estava celebrant, com d'ençà d'uns anys, la Romeria de la Virgen de Gracia de Archidona, a l'era de Jonqueres, organitzada per la confraria de l'esmentada verge que tenien el seu local al barri de Can Puigjaner.

També, des de l'aparició dels districtes, cada estiu se celebra el Cante Flamenco a la Luz de la Luna Lluna, sota la organització de l'Associació de Veïns de Can Puigjaner i el Districte II.

A finals d'octubre del mateix any també es celebra el 1er. Aplec de Jonqueres, sota l'organització de l'Associació de Veïns de la Creu Alta i amb la col·laboració de la parròquia del barri, que amb el grup de jovent i de teatre organit-

zen una bonica vetllada a l'interior del recinte durant la nit i assisteixen a la missa que celebra el diumenge al migdia Mn. Taulé a l'esplanada del davant de l'església; davant la negativa de l'Ajuntament a fer-hi actes religiosos a l'interior. Unes sardanes i una arrossada popular acaben de donar el toc festiu a un aplec que tot just nat ja ha aconseguit una bona acollida al barri. La resposta dels tallarets és massiva i s'aprofita el diumenge al matí per fer una explicació de la història del vell recinte i les vicissituds que ha patit darrerament. L'Aplec va ser tot un repte que va transformar-se en èxit i que serví, un cop més, per posar el "tema de Jonqueres" sobre la taula.

Malgrat tot aquest caràcter festiu, la premsa local i forana aprofità el ressó que tingué l'Aplec per parlar de l'estat de degradació en què es troba el conjunt i es presenten com a responsables d'això la seva situació a fora de la ciutat i l'emplaçament de la fàbrica que es construí al seu costat, tot i que no són els únics fenòmens que col·laboren en aquesta tasca.

Fins l'any 1991 el tema de Jonqueres va restar oblidat per la major part del barri, que ja amb prou feines assistien als aplecs que s'anaren celebrant. L'excepció de l'any 1990 que, per problemes interns de l'Associació de Veïns de la Creu Alta, no s'arribà a celebrar l'Aplec, no va fer sinó

agreujar la difícil situació de l'antiga parròquia. A nivell particular i d'entitats de Can Puigjaner i la Creu Alta s'anaven presentant propostes d'ús del recinte, però l'afer ja no sortia a la llum pública i la gent del barri anà perdent el contacte amb aquell indret que tant havien disfrutat els últims anys. Els anys que seguiren al primer aplec foren, tot i que més minoritaris, també més reivindicatius i l'experiència del Tallaret-Tours iniciada l'any 1987 també es consolidà.

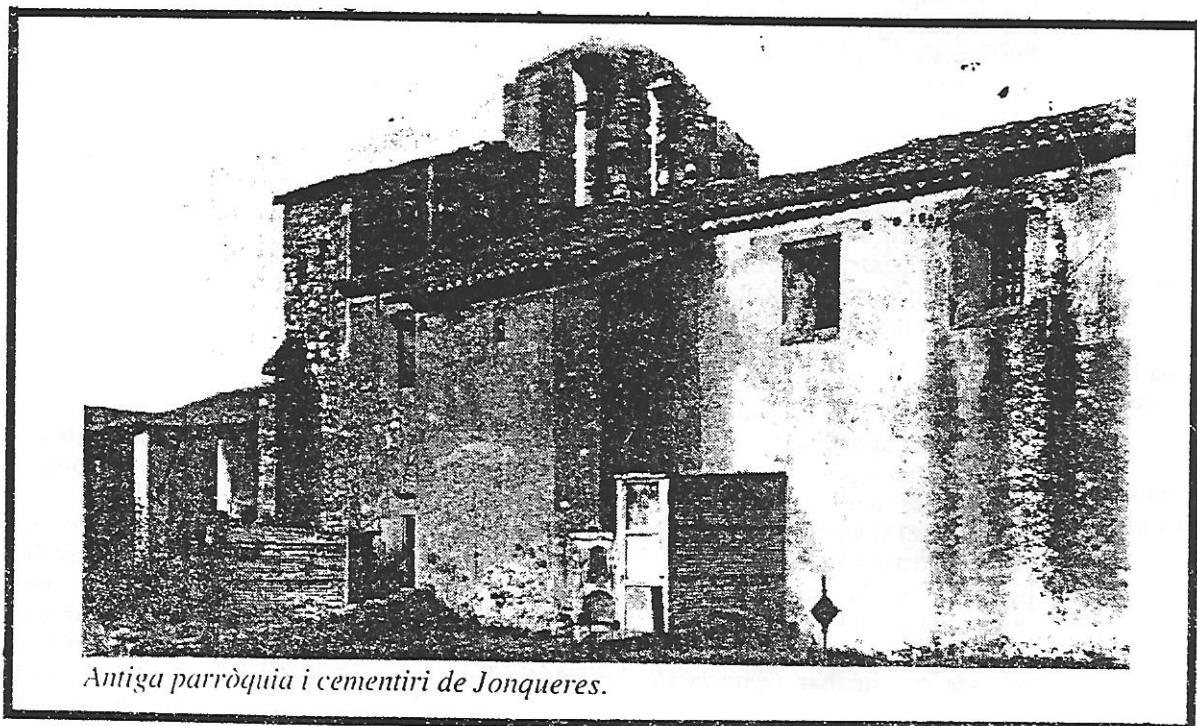
L'any 1991, degut a l'estat de deixadesa en què es troba l'església, l'Ajuntament pren la decisió de tapiar la porta, tot just una setmana abans de l'Aplec. Aquest fet encèn els ànims dels organitzadors que, sota amenaça d'intervenció policial, opten per celebrar l'Aplec a l'exterior, tot i que comptaven organitzar una acampada a l'interior de l'església com es feu el primer any. L'Aplec del 1991 ja no és només reivindicatiu, és polititzat, es converteix en una denúncia clara, forta i ràpida contra l'Ajuntament. Una butlleta amb la fotografia de la porta tapiada i la inscripció "La cultura de l'Ajuntament...una porta tapiada" recorre tot Sabadell, el canal de televisió municipal s'interessa per l'assumpte en diferents ocasions i per part de l'Associació de Veïns l'acció és ben clara, demanen audiència al Regidor de Cultura, en Pere Vidal, per demanar ex-

plicacions del què ha succeït i intentar una justa col·laboració entre les dues parts a fi i efecte de salvar Jonqueres definitivament.

L'any 1991 la resposta fou esperançadora, però alhora donava llargues a l'assumpte tot traient-se'n la responsabilitat de sobre. Tot i això l'Associació de Veïns va decidir d'emprendre, per segona vegada, una campanya de sensibilització ciutadana que començà, de manera improvisada, durant l'Aplec amb una recollida de signatures.

Tan en Pere Vidal, Regidor de Cultura, en la presentació del llibre "El Romànic del Vallès"; com en Josep Manel Piedrafita, Regidor del Districte II, en el Diari de la Festa Major de la Creu Alta; com finalment, Dolors Calvet, Regidora d'Urbanisme, en la Revisió del Pla General Municipal a la Creu Alta; han manifestat en el transcurs del present any la intervenció imminent de l'Ajuntament solucionar de manera definitiva el problema de Jonqueres. La rehabilitació de la casa rectoral com a vivenda per un guarda i la reconversió de l'antiga església en una nau polivalent d'ús cultural, semblen ser la proposta defensada. Esperem que aquestes paraules es converteixin en fets, i la confiança en els polítics i la democràcia es recuperin almenys a casa nostra.

Meritxell Salvà i Munné.
Juliol 1992.

Antiga parròquia i cementiri de Jonqueres.